

VPP

Valsts pētījumu
programma

Energoefektivitātes rīcībpolitikas novērtējums un analīze

Profesore Andra Blumberga

21.12.2022.

RĪGAS TEHNISKĀ
UNIVERSITĀTE

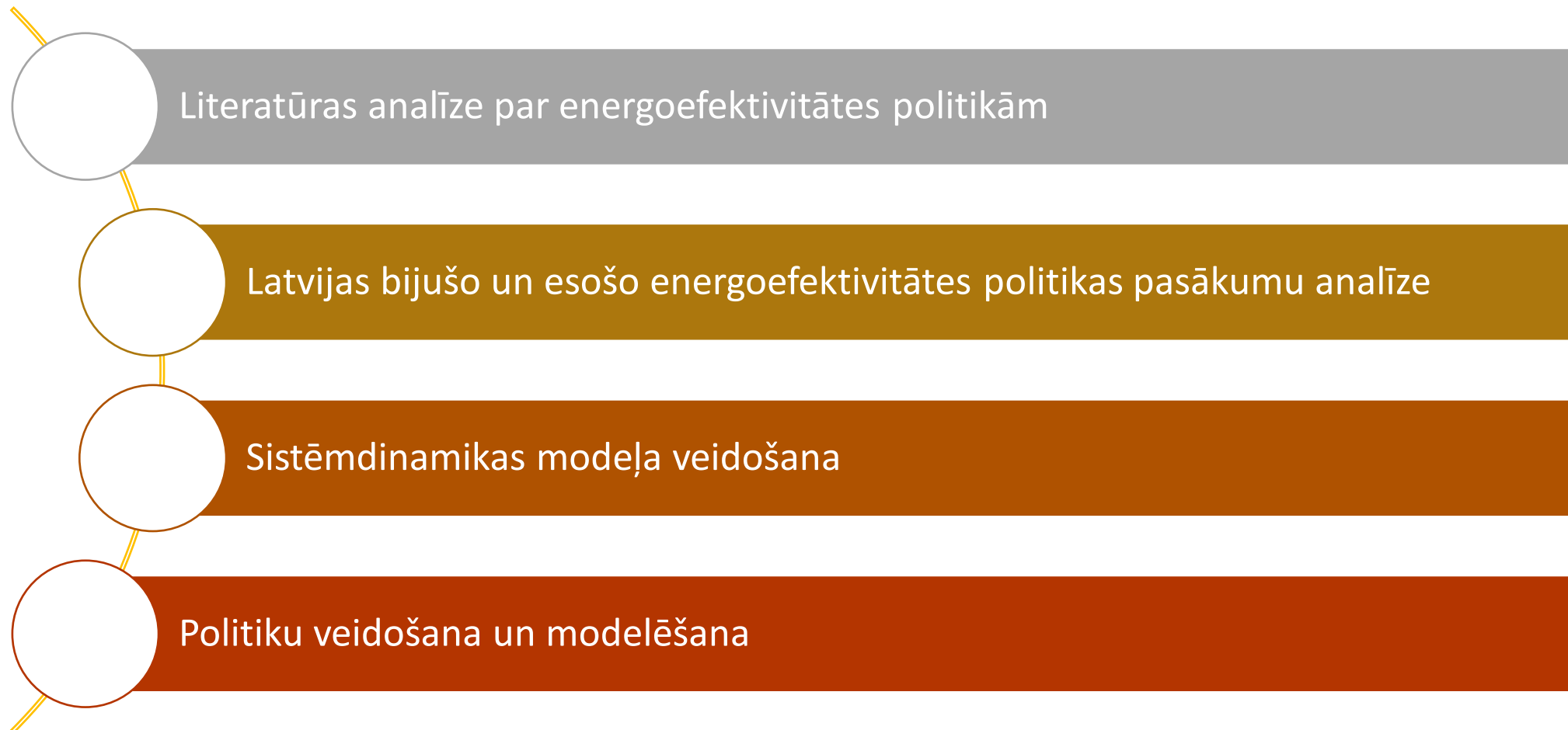
RTU
VASSI

Projekta mērķis

Veikt līdzšinējo energoefektivitātes rīcībpolitikas pasākumu novērtējumu energoefektivitātes mērķu sasniegšanā un priekšlikumu izstrādi

Projekta aktivitātes

Analizētie sektori

Rūpniecības un
pakalpojumu
sektori

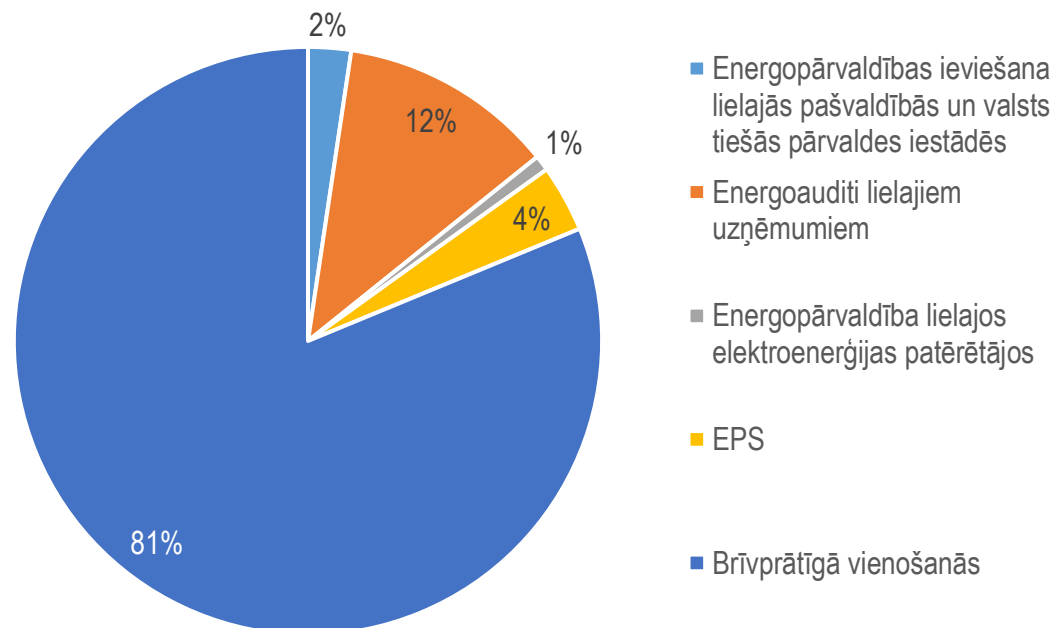
Mājsaimniecības

Valsts un
pašvaldības
sektors

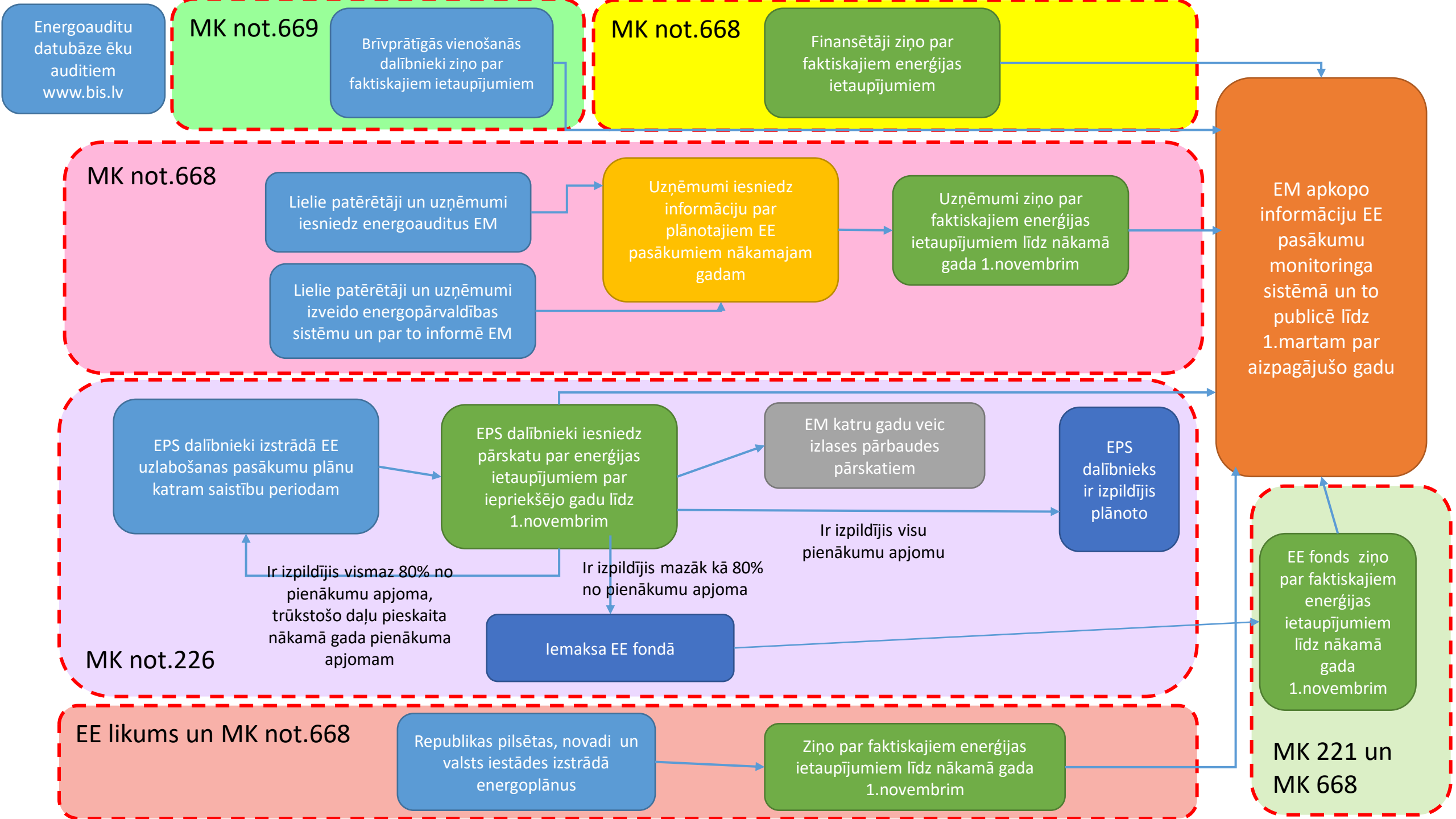
Latvijas bijušo un esošo energoefektivitātes politikas pasākumu analīze

- Esošās rīcībpolitikas analīze veikta līdz 2019.gada decembrim
- Pētījumā izmantoti dažādi informācijas avoti

Plānotie politikas pasākumi 2016.-2020.gadam

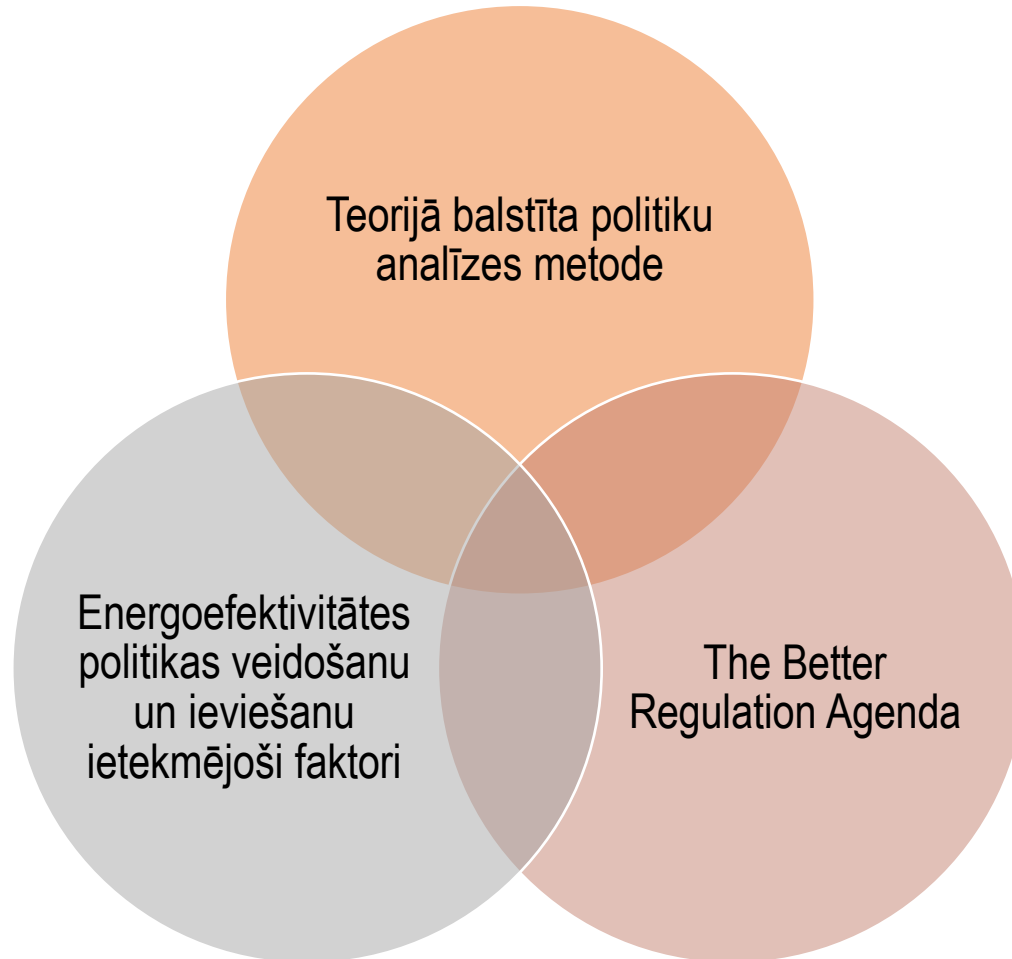

Valsts kontrole 2018.gadā secina, ka “mērķa sasniegšana Latvijai joprojām ir izaicinājums”.

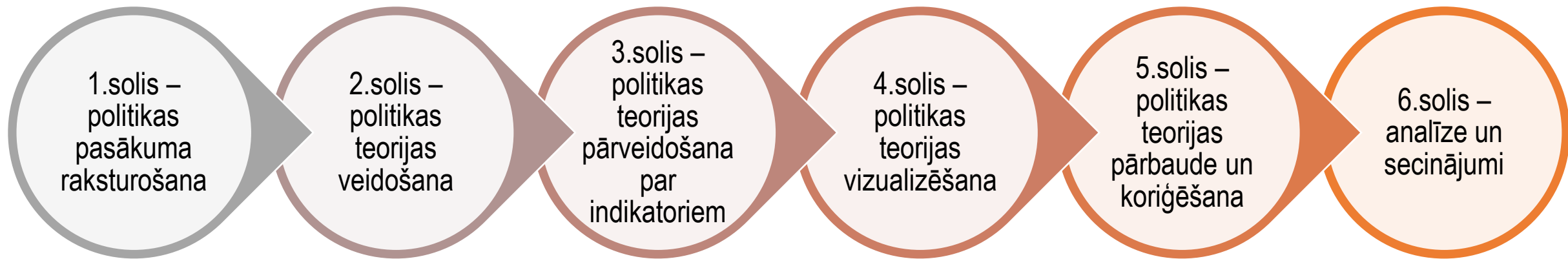

Izmantotā metodika

- Kas ir noticis?
- KĀPĒC tas ir noticis?
- Cēloņsakarības
- Iespēja mācīties no neparedzētiem/neplānotiem efektiem

Teorijā balstītā politiku analīzes metode

Faktori, kam ir būtiska loma energoefektivitātes politikas instrumentu izstrādes un ieviešanas procesā

Skaidri mērķi un politikas pasākuma īstenotāja pilnvaras

Spēja līdzsvarot un apvienot elastību un nepārtrauktību

Ieinteresēto pušu iesaiste

Spēja pielāgoties un apvienot dažādas esošās politikas vai izstrādāt konsekventas politikas pasākumu kopas

«The Better Regulation Agenda» vērtēšanas kritēriji

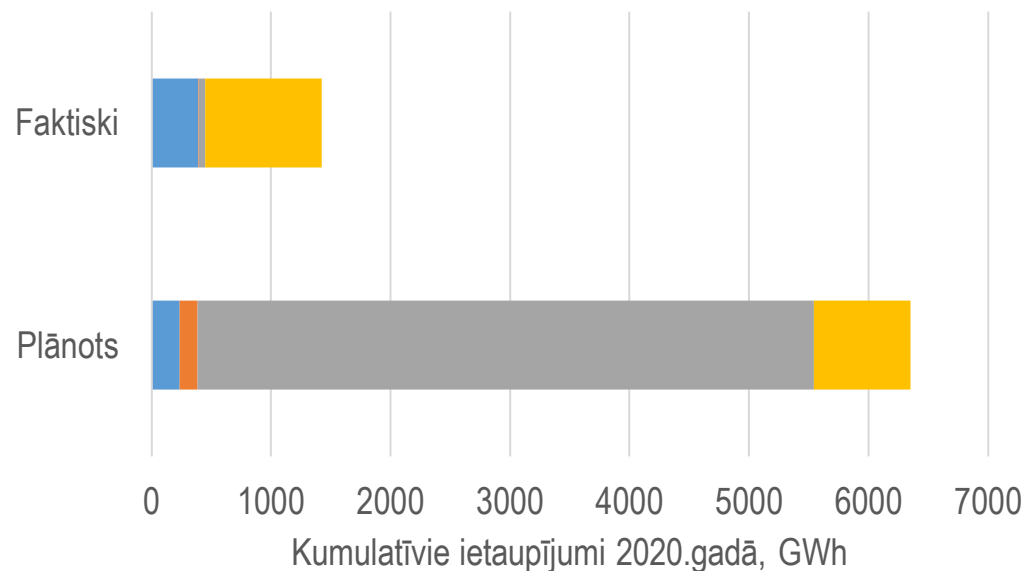
1. Efektivitāte – cik veiksmīgs ir politikas pasākums nosprausto mērķu sasniegšanai
2. Lietderība - sakarība starp politikas pasākumam patērētajiem resursiem un izmaiņām, ko rada politikas pasākums
3. Atbilstība – novērtē attiecības starp sabiedrības vajadzībām/problēmām un politikas pasākuma mērķiem
4. Saskaņotība – kā politikas pasākums darbojas kopā ar citiem politikas pasākumiem
5. Pievienotā vērtība – kādu pievienoto vērtību papildus saviem tiešajiem mērķiem ir radījis politikas pasākums

«The Better Regulation Agenda» vērtēšanas kritēriji

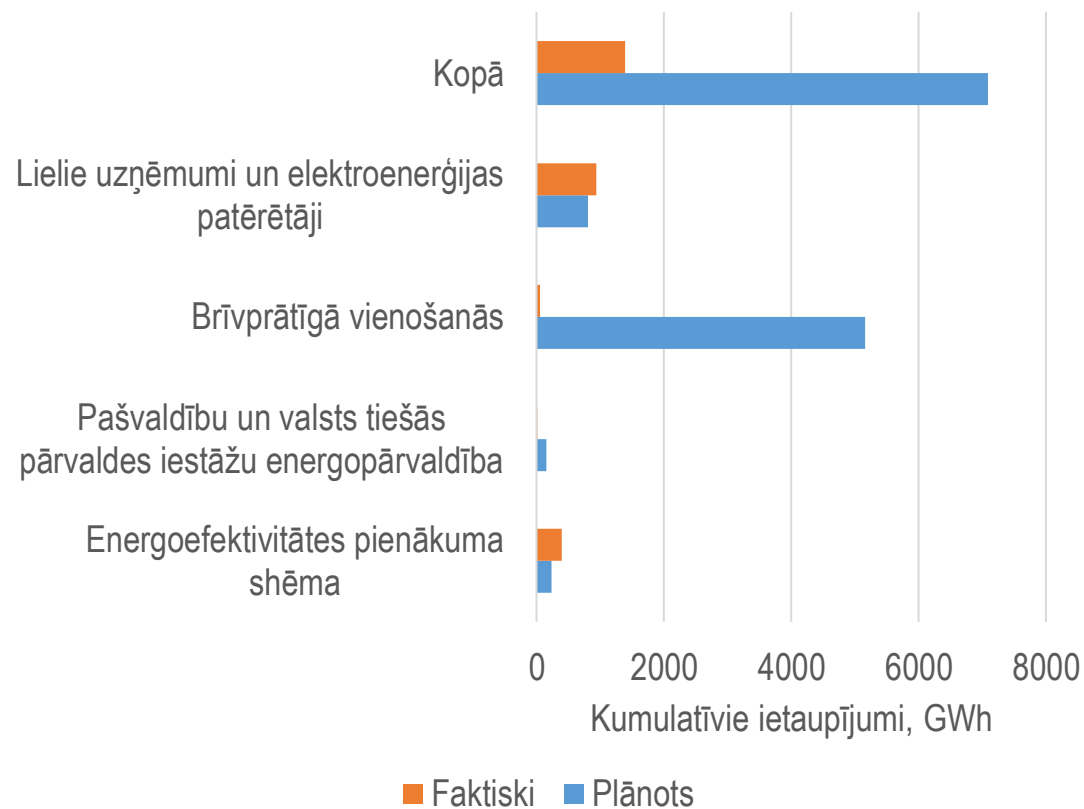

6. Derīgums - cik lielā mērā politikas pasākums apmierina/neapmierina iesaistīto un ieinteresēto pušu vajadzības
7. Papildinātība - cik lielā mērā politikas pasākums papildina citas Latvijas vai ES politikas
8. Līdztiesība - cik taisnīgi ir sadalīti efekti dažādām sabiedrības grupām, t.sk. dzimumiem, reģioniem, sociālajām grupām utt.
9. Ilgtspēja - cik liela ir iespējamība, ka politikas pasākuma efekts turpināsies pēc pasākuma beigām
10. Pieņemamība - cik lielā mērā var novērot kā izmainās politikas pasākuma uztveršana mērķauditorijā un vispār sabiedrībā

Plānotie un faktiskie kumulatīvie ietaupījumi 2020.gadā

- Energoefektivitātes pienākuma shēma
- Pašvaldību un valsts tiešās pārvaldes iestāžu energopārvaldība
- Brīvprātīgā vienošanās
- Lielie uzņēmumi un elektroenerģijas patērētāji

- Analizētajiem rīcībpolitikas pasākumiem ir liels potenciāls energoefektivitātes mērķu sasniegšanai, taču tas nav izmantots dažādu iemeslu dēļ.
- Viens no būtiskākajiem faktoriem ir konsekvences trūkums apbalvojuma un soda (“burkāna un pātagas”) lietošanā.
- Visos rīcībpolitikas pasākumos veiksmes/kļūdas faktori ir atkarīgi no cilvēka faktora – visos līmeņos (dažādos amatos ierēdniecībā un uzņēmumos, individuāli) strādājoši uz progresu orientēti, savā darbā ieinteresēti cilvēki nodrošina energoefektivitātes pasākumu ieviešanu, bet nemotivēti un vienaldzīgi cilvēki tos bremzē vai vispār neievieš.
- Ekonomikas ministrijas visu veidu kapacitātes trūkums, kas būtiski samazina energoefektivitātes politikas ieviešanas tempu.
- Viss plānā iekļauto politikas pasākumu kopums daudz labāk nodrošinātu mērķa sasniegšanu, ja regulāri tiktu veikta jau ieviesto pasākumu analīze un rīcībpolitikas korigēšana.

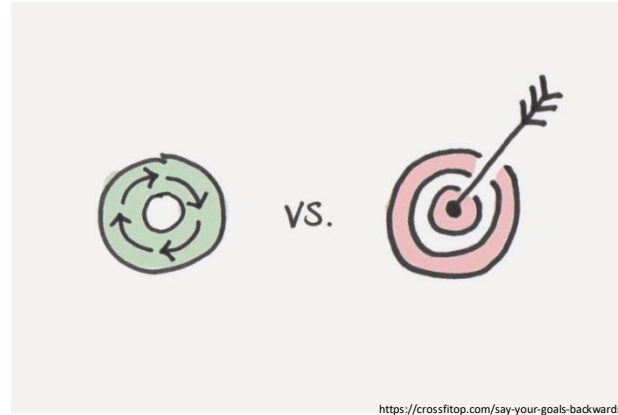
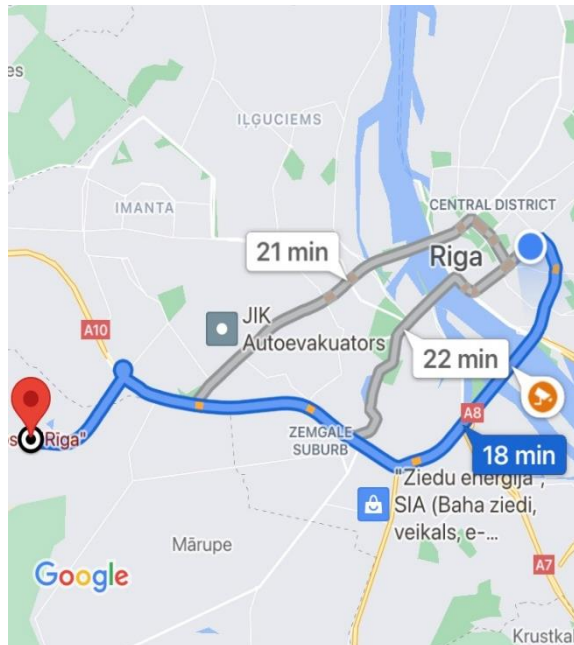
**LATVIJĀ IR PIETIEKAMI AUGSTA NOZARES
PROFESIONĀLĀ KOMPETENCE, LAI VALSTS
SASNIEGTU IZVIRZĪTOS MĒRĶUS.
TO VAR IZDARĪT, PAREIZI IZMANTOJOT SPĒKĀ
ESOŠOS POLITIKAS PASĀKUMUS PASTĀVOŠO
BARJERU NOJAUKŠANAI.**

Simulācijas modelis un politiku veidošanas rīks

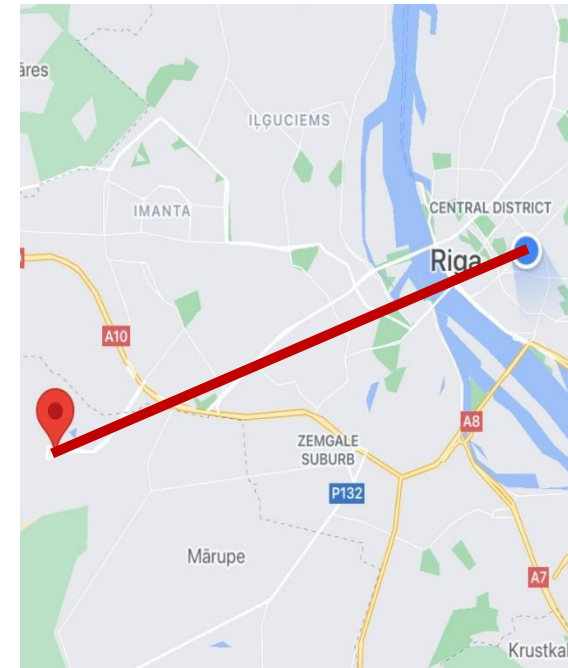
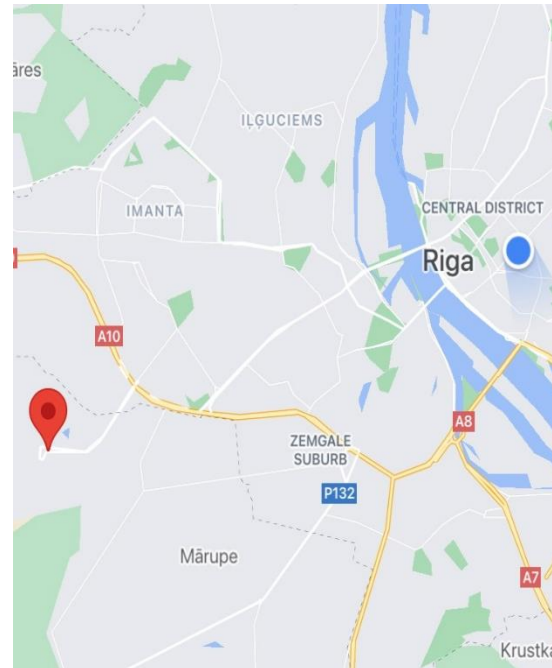
SIMULĀCIJAS MODEĻI

- Balstās uz izpratni par sistēmas struktūru un cēloņsakarībām
- Tiek analizēta sistēma un tās darbība un piedāvāti dažādi risinājumi kā sasniegt mērķi

OPTIMIZĀCIJAS MODEĻI

- Balstās uz datiem par pagātnes notikumiem
- Tiek meklēts viens optimālais risinājums definētam parametram

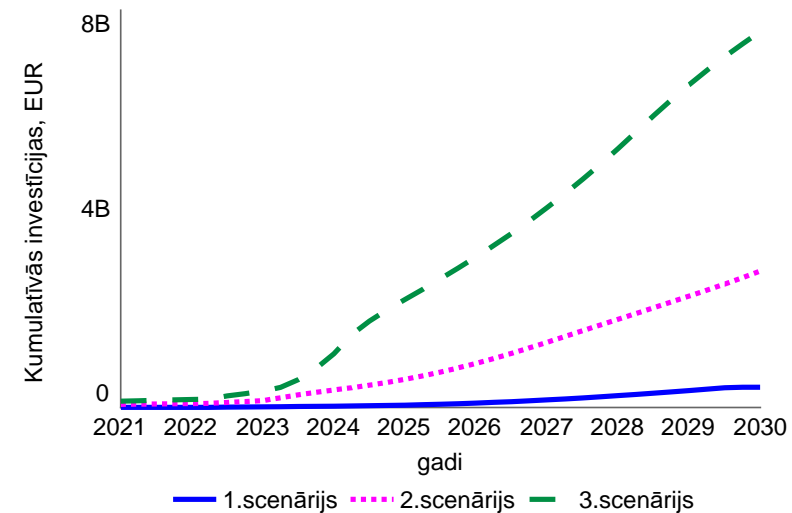
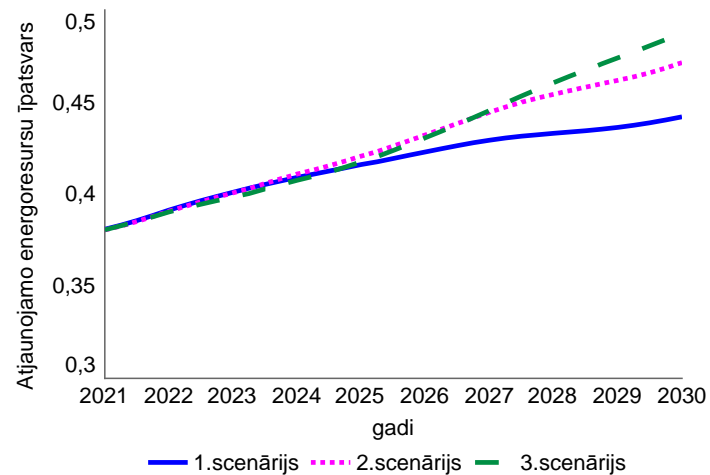
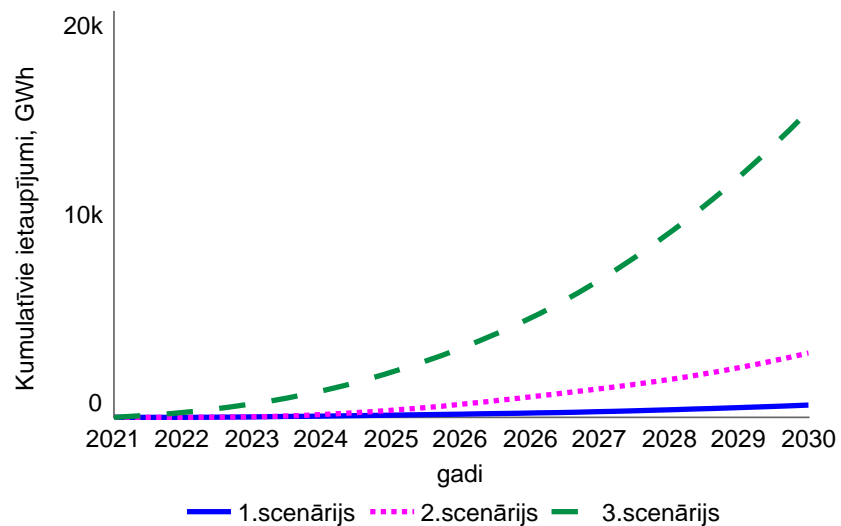

Energētikas politiku modelēšanas metodes

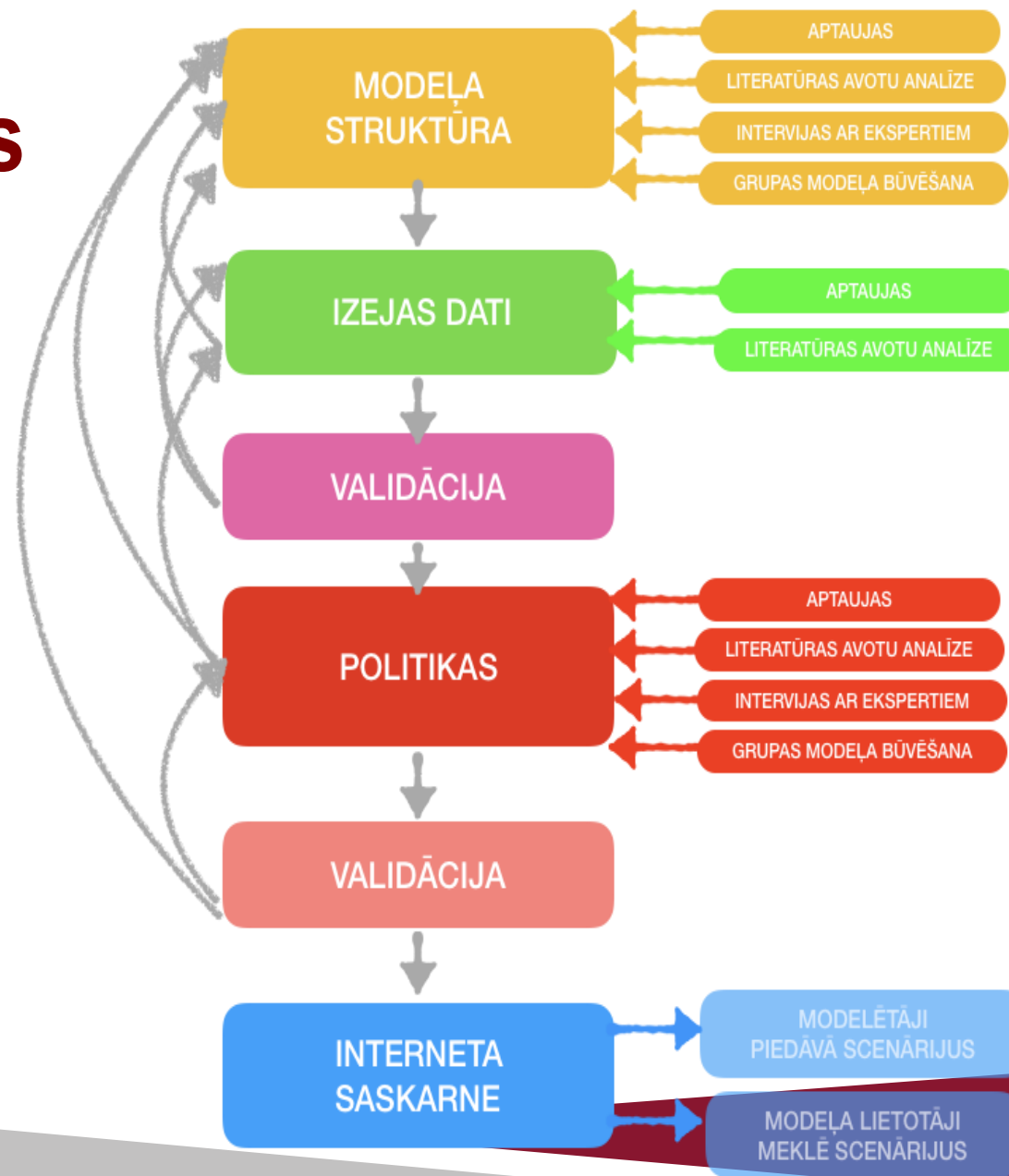
MODELĒŠANAS RĪKA VEIDS	POLITIĶI	PLĀNOTĀJI	SABIEDRĪBA
KOMANDIERA MODELIS	Pieņem lēmumus un dod rīkojumus	Izpilda rīkojumus, izmantojot plānošanas rīkus	Vēlētāji un nodokļu maksātāji
EKONOMIKAS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Apmierina patērētāju izvēles, balstoties uz efektivitātes aprēķiniem	Novēro, apkopo un apmierina patērētāju izvēles	Neatkarīgi privāti patērētāji
ZINĀTNISKAIS OPTIMIZĀCIJAS MODELIS	Pieņem lēmumus, balstoties uz plānotāju ieteikumiem	Zinātniska modelēšana nepieciešamajai politikai	Zinātniskās teorijas objekti
SIMULĀCIJAS MODELIS	Nosaka vadlīnijas, pieņem gala lēmumus	Padomdevēji, iniciatori un informācijas izplatītāji	Aktīvi iesaistīti pilsoņi

H.Lund, F. Arler, P.A. Østergaard, F.Hvelplund, D.Connolly, B.V. Mathiesen, P. Karnøe, Simulation versus Optimisation:Theoretical Positions in Energy System Modelling , *Energies* **2017**, *10*, 840.

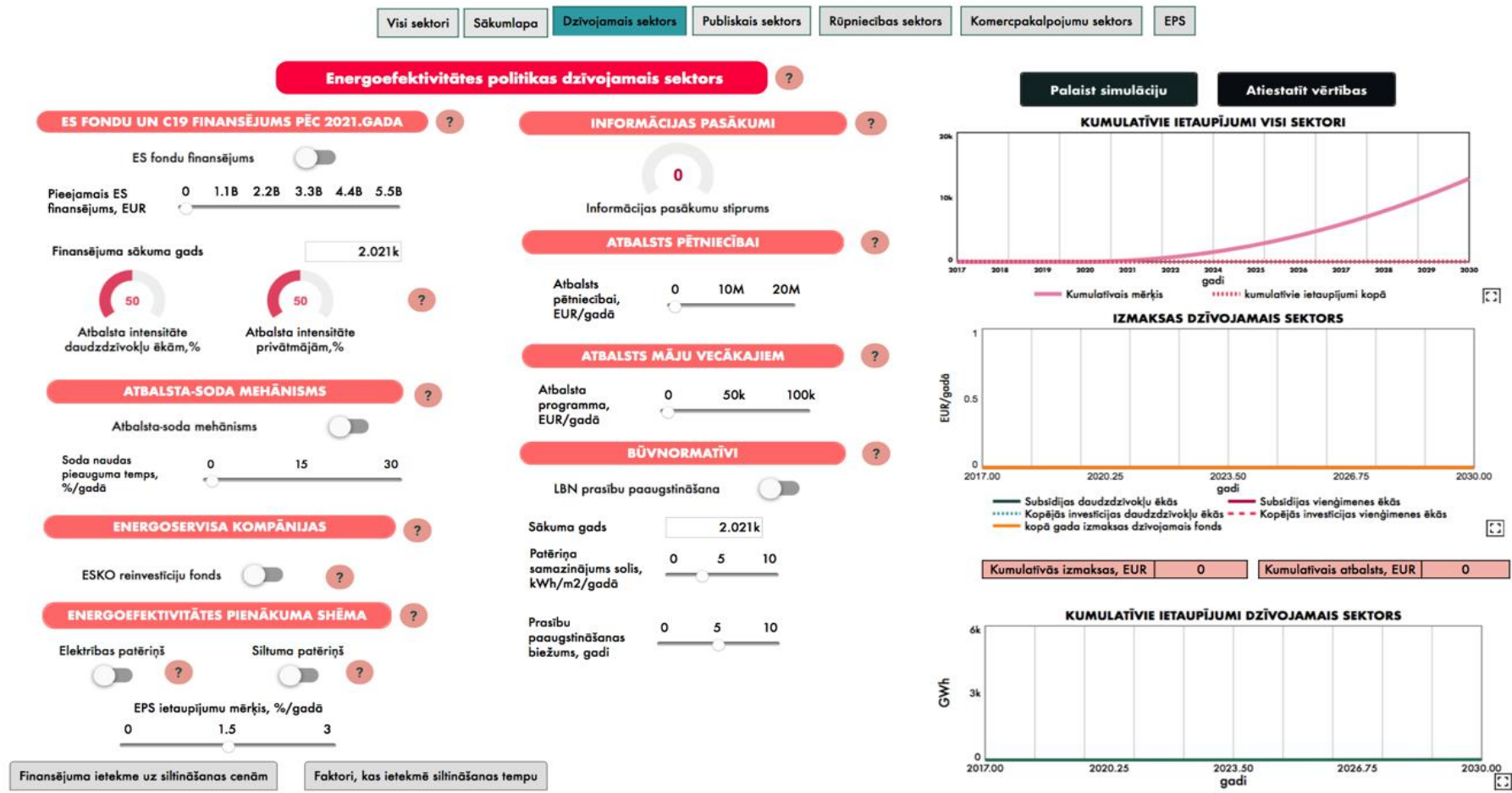
Dažādi ceļi uz mērķi

Sistēmdinamikas modeļa veidošana

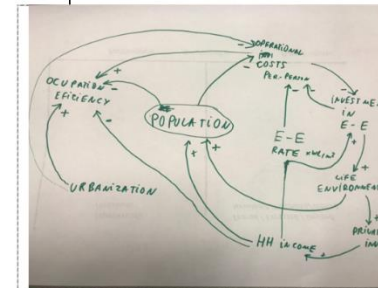
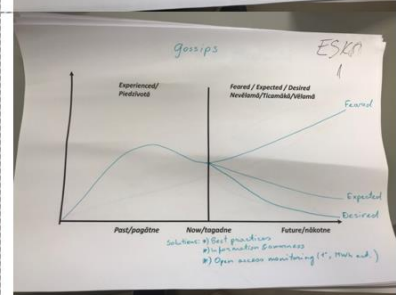
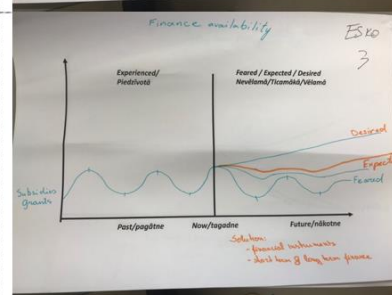
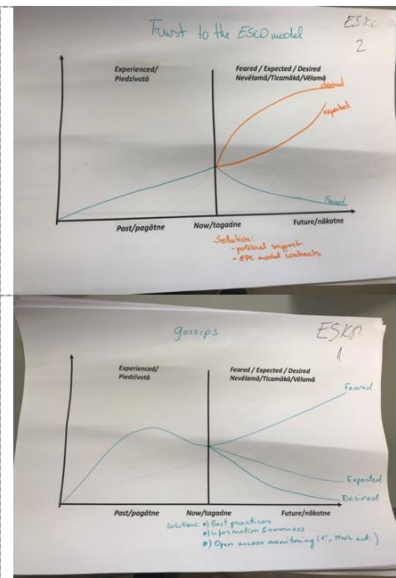
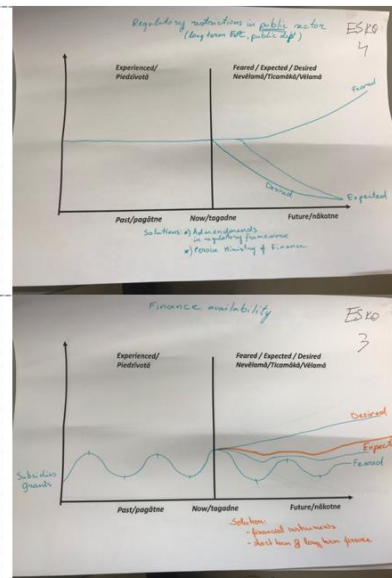

Politikas veidotājiem draudzīga Internetā pieejama saskarne

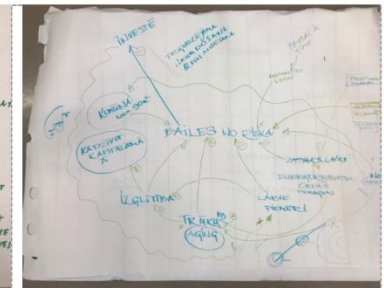

Piemērs: mājsaimniecību sektors

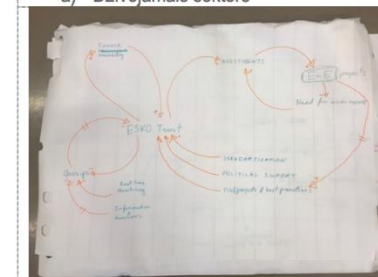
Modeļa struktūras veidošana: ekspertu darba grupas

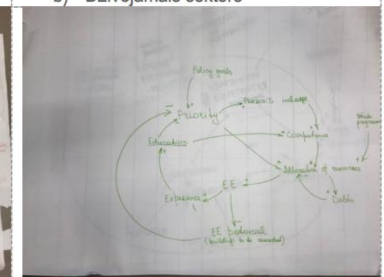
a) Dzīvojamais sektors

b) Dzīvojamais sektors

c) ESKO

d) Dzīvojamais sektors

Modeļa struktūras veidošana: zinātniskā literatūra: Pola Sterna un Stjuarta Oskampa attieksmes – uzvedības – konteksta teorija

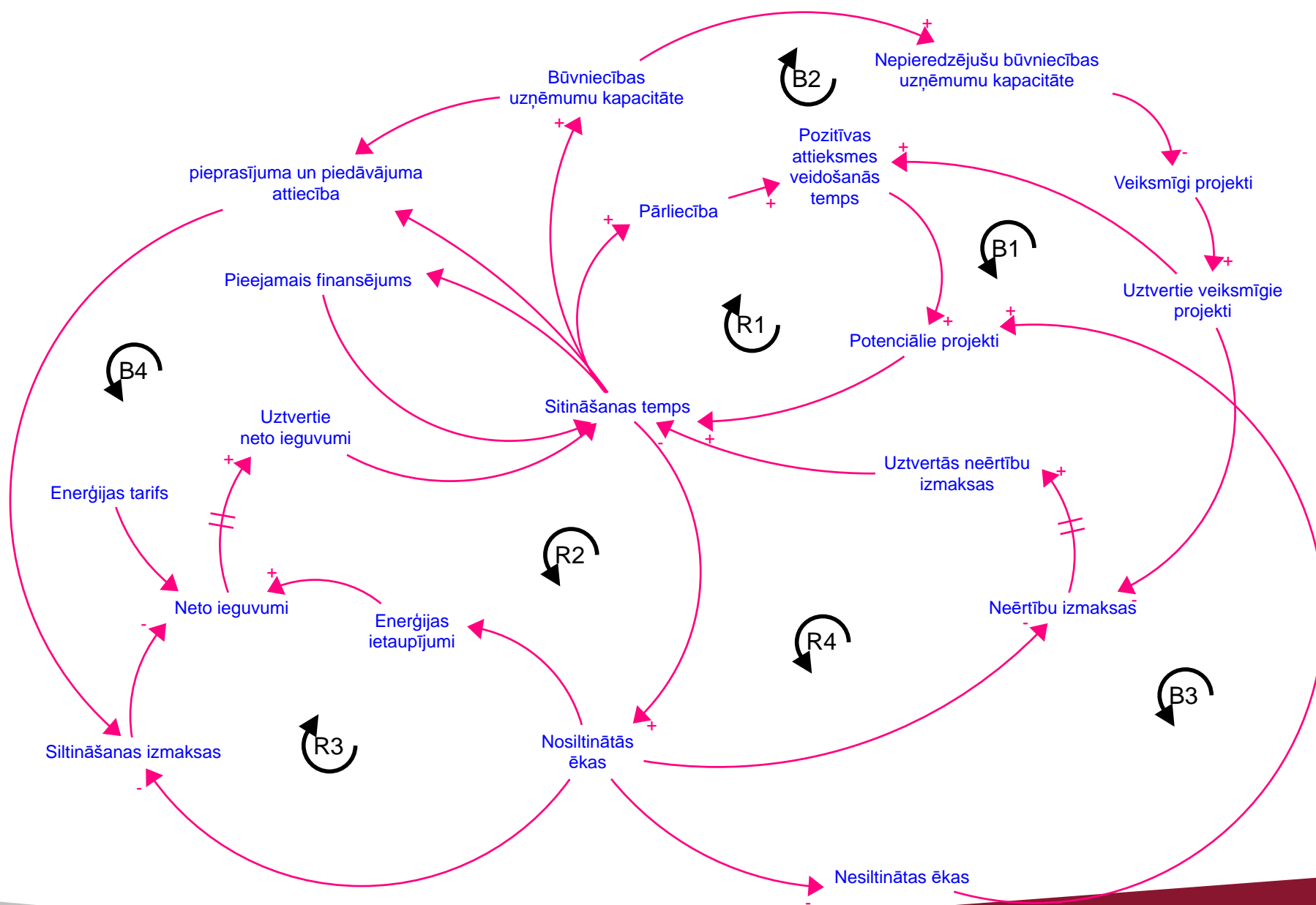

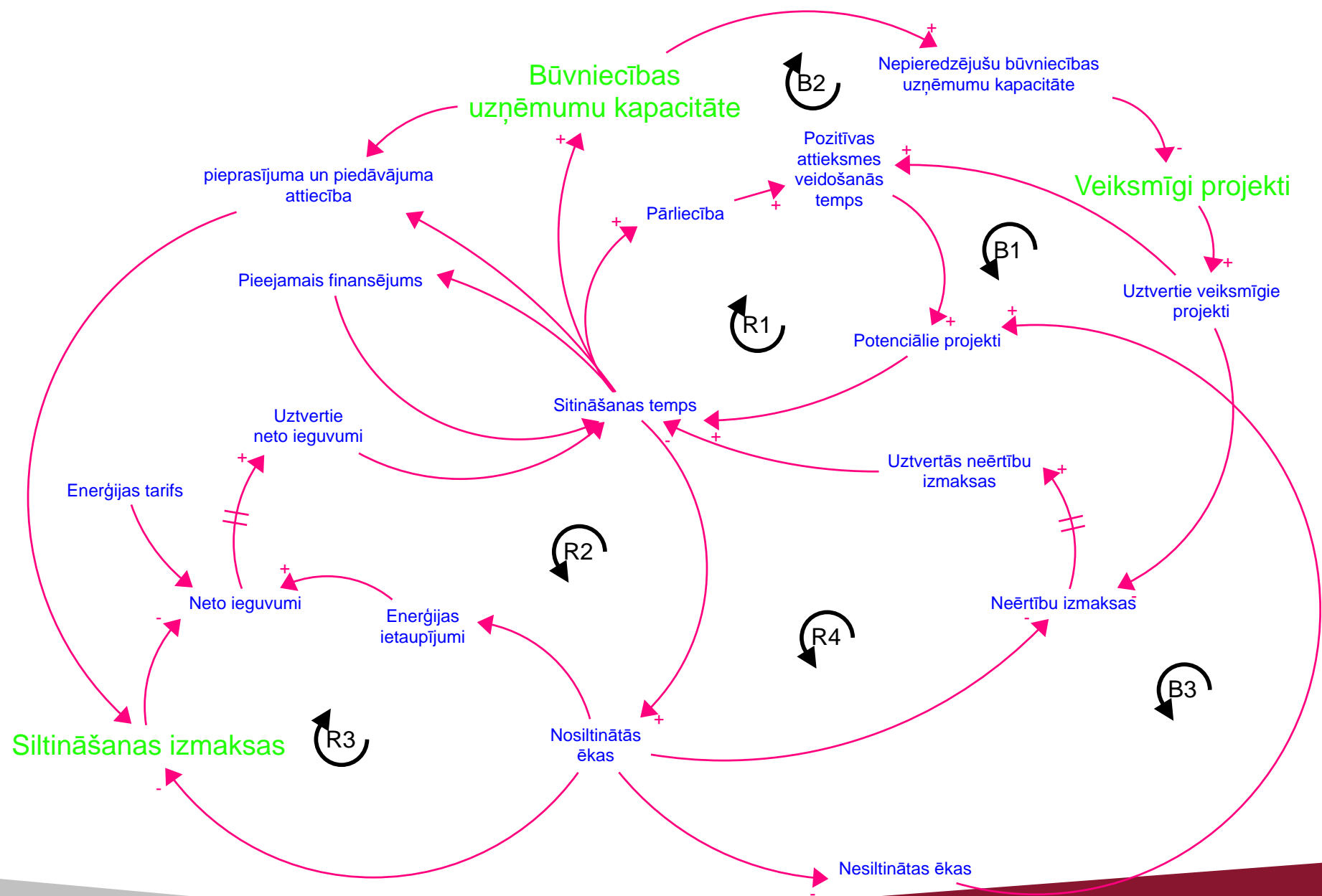
ledzīvotāju attieksmes un gatavība siltināt

- SKDS aptauja 1014 respondenti (Dzīvokļu īpašnieki (un viņu ģimenes locekļi) nesiltinātās, no 1940. līdz 1990. gadam celtās daudzdzīvokļu ēkās: N=351)

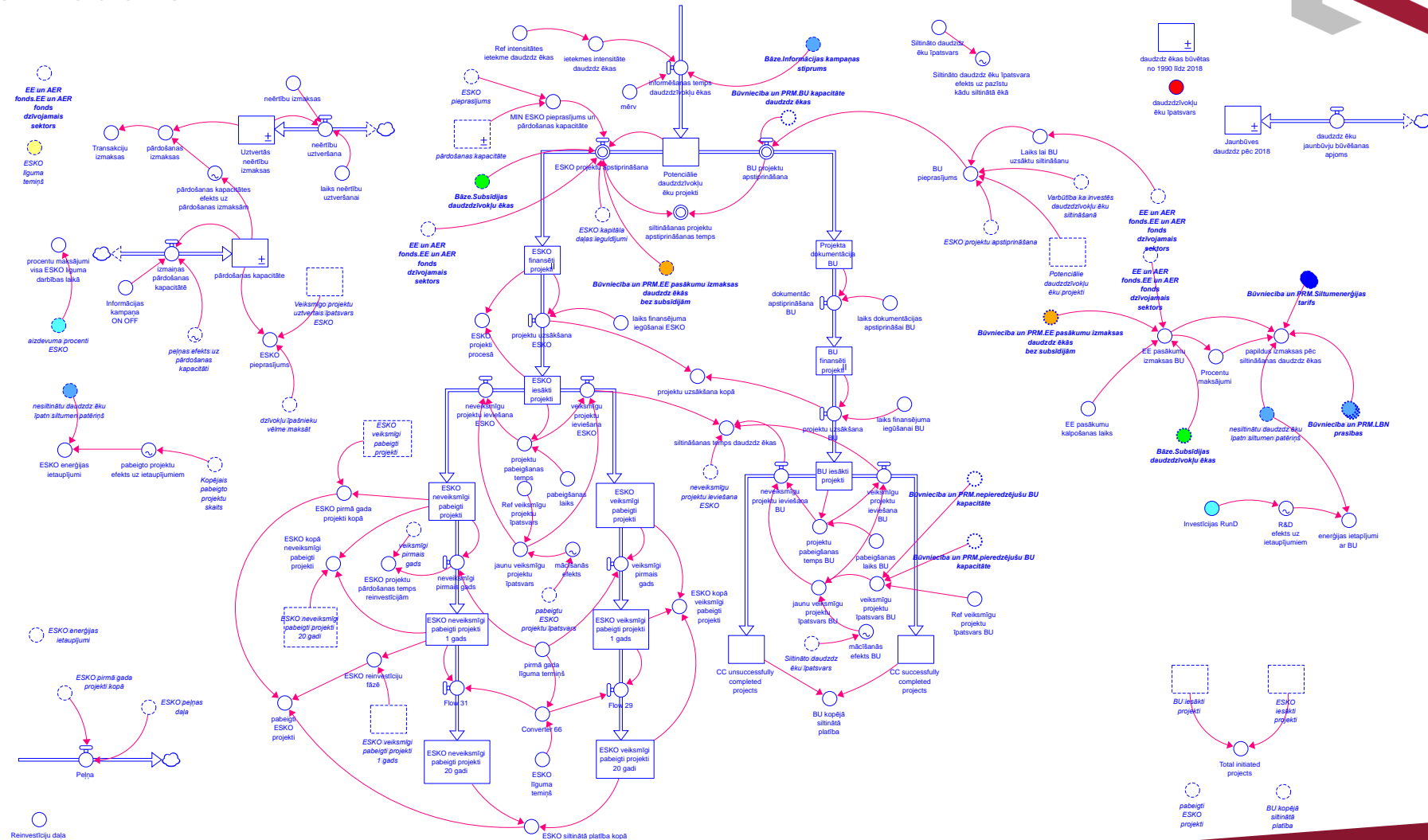
Varbūtība, ka tiks siltinātas ēkas ir atkarīga no:

- Papildus ikmēneša maksājumiem par ēkas siltināšanu
- Apsaimniekotāja atbalsta
- Ilgtermiņa ieguvumu saskatīšanas (nekustamā īpašuma vērtība, dzīves kvalitāte)
- Pārlicības par ieguvumiem no siltināšanas
- Bailēm zaudēt dzīvokli, ja netiek maksāts kredīts
- Pozitīvas attieksmes pret siltināšanu
- Kaimiņa ar apgrīzieniem («čempiona») esamības
- Uztvertās siltināšanas darbu kvalitātes
- Uzticēšanās kaimiņiem
- Pārlicības par savas ēkas atbilstību siltināšanai
- Vai paziņu lokā ir kāds, kas dzīvo siltinātā ēkā

Matemātiskais modelis

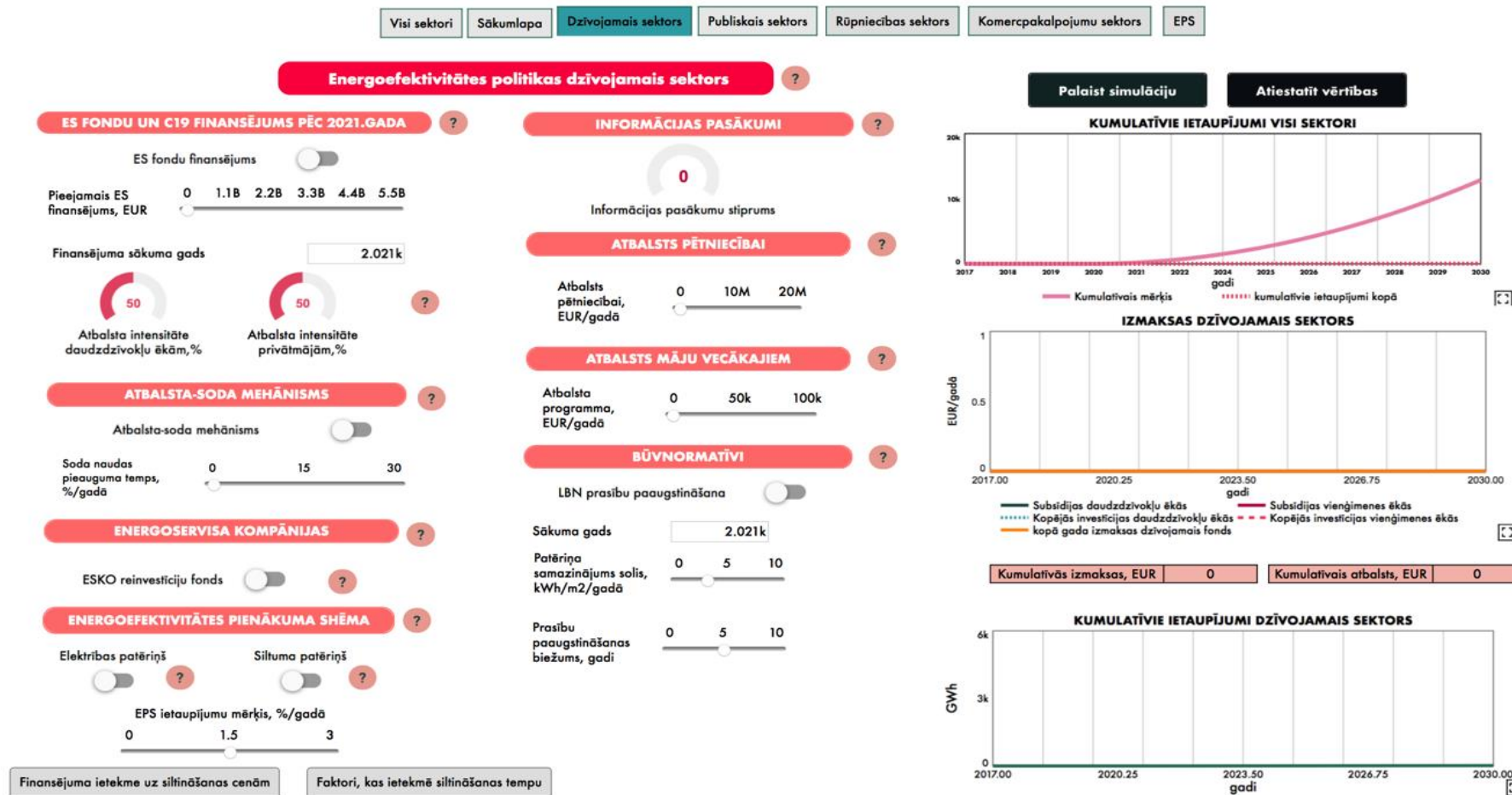

VPP-EM-EE-2018/1-0003

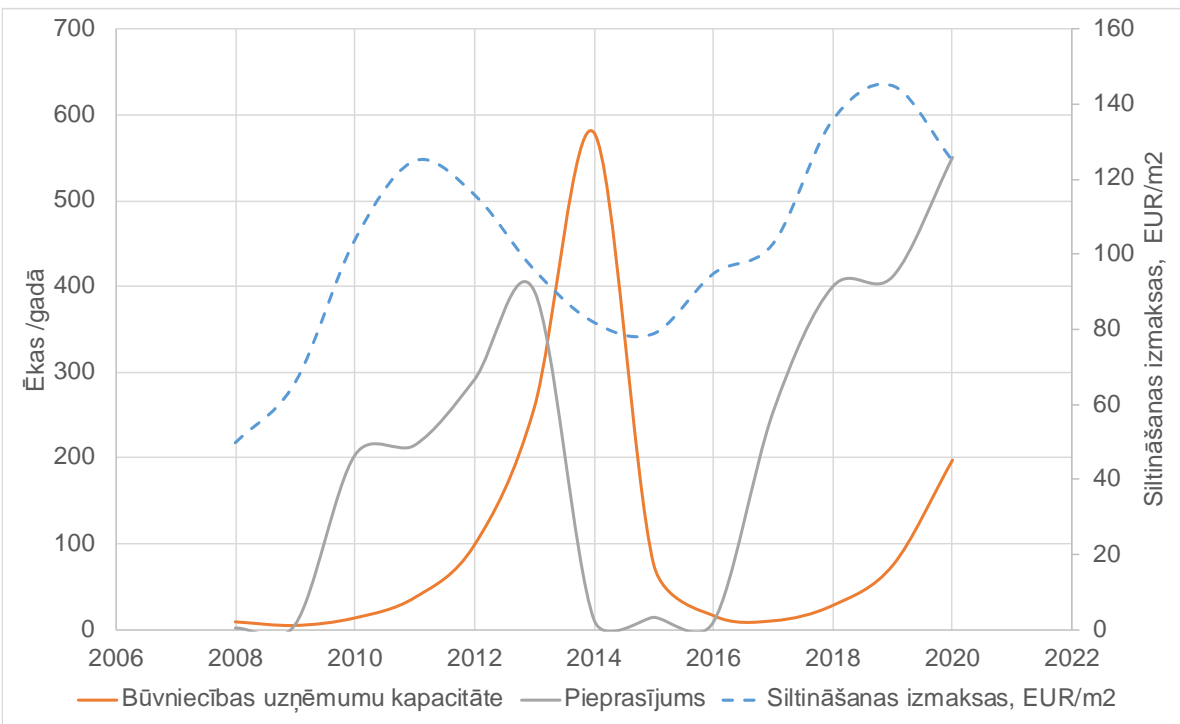

RTU VASSI

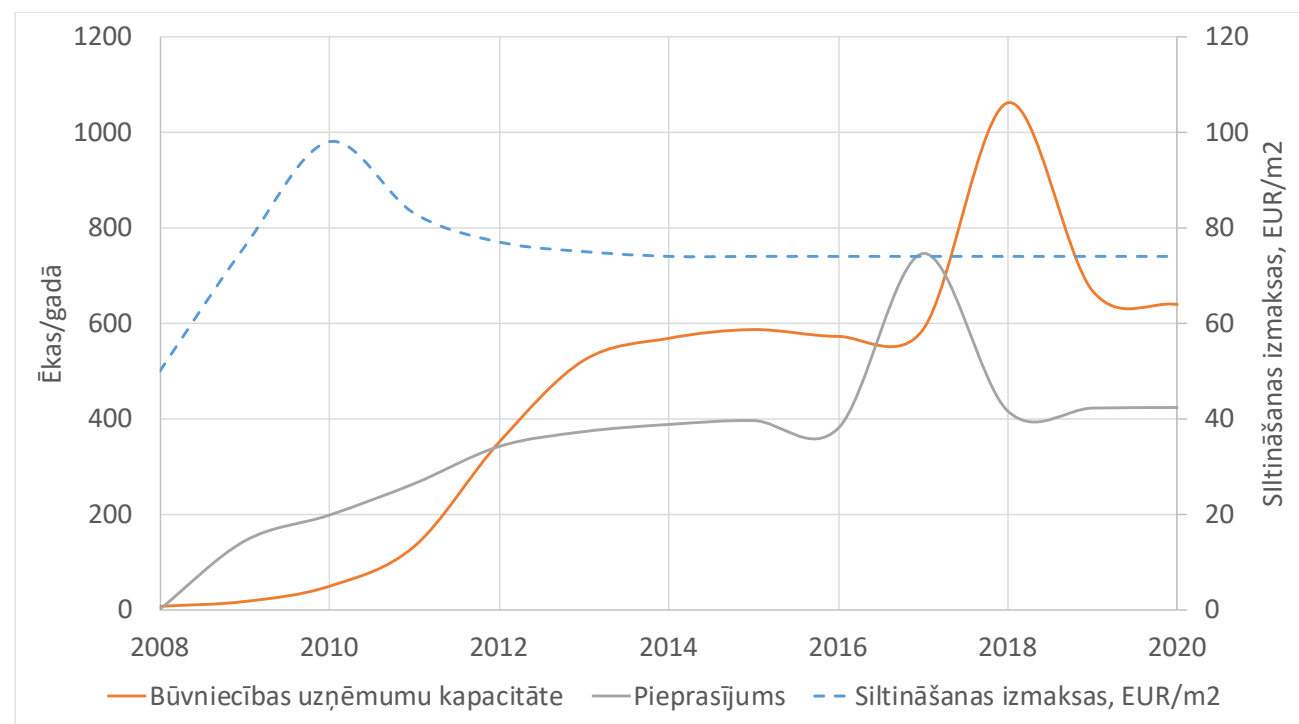
Politikas veidotājiem draudzīga Internetā pieejama saskarne

Daudzdzīvokļu ēku siltināšana

Tikai vienreizēja atbalsta programma

Ilgspējīga atbalsta programma